

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 568/2025-121

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Slovenská sporiteľňa, a.s.**, Tomášikova 48, Bratislava, zastúpenej AK JUDr. Marek Hic, s. r. o., P. O. Hviezdoslava 10625/23B, Martin, proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 5Co/31/2022 zo 16. mája 2023 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Cdo/162/2023 z 25. septembra 2024 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Cdo/162/2023 z 25. septembra 2024 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Cdo/162/2023 z 25. septembra 2024 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Cdo/162/2023 z 25. septembra 2024 **nevyhovuje**.
4. V časti proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. sp. zn. 5Co/31/2022 zo 16. mája 2023 ústavnú sťažnosť **odmieta**.
5. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **949,17 eur** a tieto zaplatiť jej advokátovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 7. januára 2025 domáha vyslovenia porušenia základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 listiny a rovnosť účastníkov podľa čl. 47 ods. 3

ústavy a práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutiami súdov o jej odvolaní a dovolaní v civilnom spore. Sťažovateľka sa domáha aj vyslovenia porušenia základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny uznesením najvyššieho súdu.

II.

2. Žalobcovia (manželia, ďalej aj „žalobca“ a „žalobkyňa“) sa žalobou z roku 2011 proti žalovanej sťažovateľke (banke) domáhali určenia neplatnosti záložnej zmluvy z 2. októbra 2007 k ich nehnuteľnosti (meštiansky dom v centre ■■■■■ s pozemkom ■■■ m²). Odôvodnili to tým, že úverová zmluva medzi sťažovateľkou a dlžníkom (obchodná spoločnosť), z ktorej vznikla zabezpečená pohľadávka, bola uzatvorená v dôsledku podvodu konateľa dlžníka (pán ■■■■■), keď sťažovateľke predložil nepravdivé daňové doklady. Žalobcovia tvrdili, že konateľ dlžníka im priniesol nezviazanú záložnú zmluvu, podľa ktorej bola nimi zabezpečená pohľadávka vo výške 3 000 000 Sk, ktorú podpísali na každej strane.

3. Okresný súd druhým rozsudkom určil, že záložná zmluva je neplatná. Považoval za preukázané, že sťažovateľka poskytla dlžníkovi zmluvou z 2. októbra 2007 úver 9 500 000 Sk, z toho 3 000 000 Sk ako kontokorent a 6 500 000 Sk ako termínovaný úver, ktorý bol dodatkami navyšovaný. Žalobcovia pri podpisovaní zmlúv neboli osobne v banke. Pán Kmec (zamestnanec banky a spracovateľ úveru) elektronicky zaslal záložnú zmluvu konateľovi dlžníka, aby zabezpečil podpisy žalobcov. Trestným rozsudkom bol konateľ dlžníka uznaný vinným za úverový podvod, keď na účely vylákania úveru od sťažovateľky predložil nepravdivé daňové doklady a neoprávnene pozmenenú záložnú zmluvu. Z toho okresný súd vyvodil, že došlo k pozmeneniu textu záložnej zmluvy v podstatných náležitostiach bez vedomia žalobcov. Súd považoval za preukázané všetky žalobcami uvedené skutkové okolnosti. Žalobcovia prejavili vôľu zabezpečiť úver do výšky 3 000 000 Sk. Neprejavili vôľu uzatvoriť záložnú zmluvu v znení, v ktorom bola zavkladovaná do katastra, teda zabezpečiť pohľadávku vo výške 9 500 000 Sk.

4. Krajský súd druhým ústavnou sťažnosťou namietaným rozsudkom na odvolanie sťažovateľky potvrdil rozsudok okresného súdu. Pochybenia okresného súdu (porušenie rovnosti zbraní, nesprávne a neúplne zistený skutkový stav, nesprávne právne posúdenie) odstránil sám zopakovaním a doplnením dokazovania, keďže vec už nemohol okresnému súdu vrátiť.

5. Krajský súd konštatoval prípustnosť žaloby o určenie neplatnosti záložnej zmluvy, keďže opačný záver by bol formalistický. V čase jej podania § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) pripúšťal žalobu o určenie, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem, za ktorú súdna prax považovala aj žalobu o určenie neplatnosti právneho úkonu. No ak by sa určením neplatnosti vyriešila len predbežná otázka k neexistencii práva, nebol na takomto určení naliehavý právny záujem. Vo veci sťažovateľky to tak nebolo. Určením neplatnosti záložnej zmluvy sa vzťah medzi sťažovateľkou a žalobcami definitívne vyrieši, keďže žalobcovia nie sú stranou úverovej zmluvy a na základe absolútne neplatnej záložnej zmluvy záložné právo nevznikne, aj keď bolo zavkladované. Určením neplatnosti záložnej zmluvy nebude existovať dôvod zápisu záložného práva v katastri a sťažovateľka záložné právo nebude môcť vykonať. Rovnaké právne následky by nastali aj pri určení neexistencie záložného práva. Žaloba

bola v čase jej podania prípustná a žalobcovia naliehavý právny záujem preukázali tým, že im sťažovateľka oznámila začatie výkonu záložného práva.

6. Krajský súd konštatoval nesporné skutočnosti. Žalobcovia mienili uzavrieť záložnú zmluvu, ktorou sa mal zabezpečiť úver pre dlžníka. Záložnou zmluvou bol zabezpečený úverový rámec 9 500 000 Sk poskytnutý sťažovateľkou dlžníkovi na základe úverovej zmluvy v znení jej dodatkov. Úver bol dodatkom k úverovej zmluve navýšený na 12 000 000 Sk. Žalobcovia podpísali návrh na vklad záložného práva, v ktorom bola uvedená výška úveru 9 500 000 Sk. Záložnú zmluvu konateľ dlžníka neoprávnene pozmenil tak, ako to vyslovili trestné súdy, a preto bol týmto zistením podľa § 193 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) viazaný. Krajský súd dokazovaním posudzoval, v akom rozsahu bola zmluva pozmenená a ako to ovplyvnilo jej platnosť.

7. Krajský súd vychádzal z tvrdenia žalobcov, že podpísali záložnú zmluvu s iným obsahom ako tým, ktorý bol zavkladovaný do katastra. Tvrdenie žalobcov, že pri podpisovaní zmluvy neboli v banke, ktorým preukazovali manipuláciu so zmluvou, sťažovateľka nevyvrátila. Bolo preukázané, že pán [REDAKOVANÉ] (zamestnanec banky a spracovateľ úveru) poslal elektronicky zmluvu konateľovi dlžníka, aby zabezpečil podpisy žalobcov. Výpovede pánov [REDAKOVANÉ] (za banku podpísali záložnú zmluvu) toto tvrdenie nevyvrátili. Fakt, že títo svedkovia podpisovali zmluvu, ktorá bola zviazaná a bez podpisov žalobcov na každej strane, nevyvracia tvrdenie žalobcov, že keď oni podpisovali zmluvu, tak zviazaná nebola a podpísali každú stranu. Keďže pán [REDAKOVANÉ] poslal zmluvu konateľovi dlžníka elektronicky, tak nemohla byť zviazaná a konateľ dlžníka tak mohol listy na zmluve zameniť. Z toho krajský súd vyvodil, že záložná zmluva bola pozmenená v časti identifikácie zabezpečenej pohľadávky. Z dokazovania tak vyplynulo, že vôľou žalobcov nebolo zabezpečiť pohľadávku 9 500 000 Sk, ale pohľadávku 3 000 000 Sk. Konštatoval, že žalobcovia nepreukázali tvrdenie, že zmluvu podpísali na každej strane, no keďže bolo so zmluvou manipulované, je pravdepodobné, že žalobcami podpísané strany boli zamenené. Krajský súd námietku sťažovateľky, že žalobcovia sa proti záložnej zmluve ohradili až po troch rokoch od jej doručenia katastrom po zavkladovaní, považoval za právne bezvýznamnú. Námietku sťažovateľky, že žalobcovia menili predmet konania bez návrhu na zmenu žaloby len vyjadreniami, považoval za nedôvodnú. K tomu uviedol, že nedošlo k zmene predmetu konania, keďže žalobcovia v žalobe tvrdili, že boli konateľom dlžníka uvedení do omylu.

8. Krajský súd konštatoval neplatnosť záložnej zmluvy podľa § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) pre nedostatok vážnosti vôle žalobcov. Pri nedostatku vážnosti vôle žalobcov zabezpečiť pohľadávku 9 500 000 Sk, ale len 3 000 000 Sk, aplikoval § 41 OZ o čiastočnej neplatnosti právneho úkonu, podľa ktorého ak sa dôvod neplatnosti vzťahuje len na časť právneho úkonu, je neplatnou len táto časť, pokiaľ z povahy právneho úkonu alebo z jeho obsahu, alebo z okolností, za ktorých k nemu došlo, nevyplýva, že túto časť nemožno oddeliť od ostatného obsahu. Podľa krajského súdu je výška úveru podstatnou náležitosťou zmluvy o úvere a jej oddelenie je nemožné, a preto nemožno prihliadnuť na to, že záložnou zmluvou mali žalobcovia zabezpečiť pohľadávku 3 000 000 Sk.

9. Krajský súd vyslovil neplatnosť zmluvy podľa § 39 OZ pre obchádzanie zákona. V záložnej zmluve sa podľa § 151b ods. 2 OZ určí zabezpečená pohľadávka. Za jej dostatočne určitú identifikáciu možno považovať, ak je vymedzená predmetom plnenia, osobami veriteľa a dlžníka a právnym dôvodom tak, aby ju nebolo možné zameniť s inou pohľadávkou. Podľa krajského súdu sa úver skladal z dvoch samostatných úverov (kontokorent a termínovaný úver), čo v záložnej

zmluve, hoci ide o podstatnú skutočnosť, uvedené nie je a žalobcovia predmet úverovej zmluvy nepoznali, keďže neboli jej účastníkmi a pri jej podpise. Krajský súd vymedzenie úverového rámca len čiastkou 9 500 000 Sk v znení neskorších dodatkov považoval za neurčitú špecifikáciu zabezpečenej pohľadávky. Túto čiastku by bolo možné považovať za konečnú a určitú, ak by dodatkami bolo vylúčené navyšovanie úveru. Krajský súd konštatoval, že záložná zmluva obchádza § 151b ods. 2 OZ, keď v nej nie je jasne a nezameniteľne určená výška zabezpečenej pohľadávky. Rovnako vzhľadom na kontokorentný úver v zmluve nie je jasne určená najvyššia hodnota istiny podľa § 151b ods. 3 OZ, podľa ktorého sa v záložnej zmluve určí najvyššia hodnota istiny, do ktorej sa pohľadávka zabezpečuje, ak záložná zmluva neurčuje hodnotu zabezpečenej pohľadávky.

10. Proti tomu podala sťažovateľka pre zmätočnosť podľa § 420 písm. f) CSP a nesprávne právne posúdenie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolanie.

11. Sťažovateľka pri zmätočnosti namietla nedostatok zdôvodnenia nalievavého právneho záujmu. Namietla, že z odôvodnenia rozsudku krajského súdu nemožno zistiť, aké dôkazy vykonal a k akým konkrétnym skutkovým zisteniam dospel. Namietla porušenie princípu rovnosti strán tým, že žalobcovia menili podstatné skutkové tvrdenia bez návrhov na zmenu žaloby. Namietla porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov, extrémny nesúlاد súdom konštatovaného skutkového stavu s okolnosťami, ktoré z dôkazov vyplynuli, a jednostranné vyhodnotenie dôkazov v prospech tvrdení žalobcov. Namietla, že súd pri hodnotení dôkazov neprihliadol na to, že žalobcovia svoje tvrdenia účelovo menili po tom, keď sa dokazovaním postupne vyvracala pravdivosť ich tvrdení, a dôkazy nevyhodnotil vo vzájomných súvislostiach. Podľa sťažovateľky tieto extrémne vady v procese dokazovania a ustálenia skutkového stavu znemožňujú posúdiť správnosť právneho záveru.

12. Sťažovateľka poukázala na skutočnosti, ktoré vyvracajú záver súdu o pozmenení záložnej zmluvy, na ktoré súd neprihliadol a v ktorých kontexte bolo potrebné hodnotiť tvrdenia žalobcov o výmene strán zmluvy a podpisovaní len predbežných návrhov. Žalobcovia žalobu podali po troch rokoch od doručenia pozmenenej záložnej zmluvy, v ktorej namiesto nimi podpísanej výšky zabezpečeného úveru 3 000 000 Sk bola jeho výška 9 500 000 Sk. Takto by rozumne konajúca osoba, nieto ešte právnický vzdelaná, nekonala. Tento časový odstup a to, že žalobu podali, až keď sťažovateľka začala s výkonom záložného práva, spochybňuje pravdivosť tvrdení žalobcov o výmene strán. Z dokazovania vyplynulo, že v rokoch 2004 až 2008 poskytol žalobca konateľovi dlžníka pôžičky od 300 000 Sk do 2 000 000 Sk. Žalobca vypovedal, že už predtým pre konateľa dlžníka založili nehnuteľnosť, a keďže všetko prebehlo v poriadku, tak ani pri tejto záložnej zmluve nevideli problém. To podľa sťažovateľky potvrdzuje, že žalobcovia mali so zálohom skúsenosť a ich poznanie umocňuje právnické vzdelanie žalobkyne. Poukázala na to, že konateľ dlžníka vymenil stranu v záložnej zmluve v roku 2007, o čom sa žalobcovia dozvedeli po jej doručení katastrom v roku 2007, no rok na to i tak žalobca požičal konateľovi dlžníka 300 000 Sk.

13. Sťažovateľka poukázala na to, že boli predložené tri žalobcami podpísané rovnopisy návrhu na vklad záložného práva, čo vyplýva z rozdielnosti ich podpisov na každom z nich. V návrhu bolo uvedené, že úverový rámec je 9 500 000 Sk a pozostával z jedného listu. To podľa sťažovateľky vylučuje manipuláciu s obsahom návrhu na vklad. Bolo predložených päť rovnopisov záložnej zmluvy, čo vyplýva z rozdielnosti podpisov žalobcov na každom z nich, a žiadna zo strán nebola žalobcami osobitne podpísaná, tak ako tvrdili. Ak by bola žalobcami podpísaná záložná zmluva len pozmenená, tak by na nepozmenených stranách ich podpisy boli. Žalobcovia nezdôvodnili, prečo podpísali zmluvu s rozdielnou výškou zabezpečenej pohľadávky ako tou, čo bola uvedená v nimi

podpísanom návrhu na vklad, pričom vypovedali, že si listiny prečítali. To, že žalobcovia podpísali päť rovnopisov zmluvy a tri rovnopisy návrhu na vklad, vyvracia tvrdenie žalobcov, že podpísali len predbežné návrhy. Nie je logické, aby niekto podpísal päť rovnopisov zmlúv a myslel si, že ide o nezáväzný návrh. Žalobcovia nepreukázali existenciu zmluvy, resp. listu s výškou zabezpečenia 3 000 000 Sk, ktorú údajne podpísali.

14. Sťažovateľka poukázala na konštatáciu súdov, že pán [REDAKOVANÉ] konateľovi dlžníka poslal zmluvu pre účel zabezpečenia podpisov žalobcov elektronicky, no neuviedli, z akého dôkazu to vyvodili. Ak sa dokument posielal elektronicky, mal by o tom existovať dôkaz, no taký nebol vykonaný. Sťažovateľka poukázala na to, že jej zamestnanci, ktorí zmluvu podpísali, vypovedali, že zmluvy sa pripravujú v Bratislave, na pobočku sa posielajú v needitovateľnom formáte, po ich vytlačení sa prelepujú, pečiatkujú a viažu a že ak nie sú všetci účastníci zmluvy pri jej podpísaní, tak ako prví podpisujú zmluvu zamestnanci banky. K záložnej zmluve, ktorá je predmetom sporu, uviedli, že ju podpísali prví a že poverený touto vecou bol pán [REDAKOVANÉ]. Pán [REDAKOVANÉ] vypovedal, že zmluvu vytlačil, zviazal, dal podpísať zamestnancom sťažovateľky a nepamätal si, či žalobcovia boli osobne na pobočke. Súd na tieto tvrdenia svedkov neprihliadol a neuviedol, ako konateľ dlžníka pozmenil needitovateľný obsah zmluvy, ako nejakú stranu vymenil a ako ju do zmluvy dal, ak bola zviazaná.

15. Sťažovateľka za nepriliehavé označila vysporiadanie sa krajského súdu s jej námietkou, že okresný súd bez návrhu na zmenu žaloby konal o iných skutkových tvrdeniach ako tých, ktoré boli tvrdené v žalobe, keď k tomu uviedol, že predmet konania bol vymedzený tvrdením žalobcov v žalobe, že boli uvedení do omylu. Za nedostatočné označila vysporiadanie sa krajského súdu s námietkou o účelovom postupe žalobcov, keď žalobu podali až po troch rokoch od doručenia pozmenenej záložnej zmluvy, práve keď sťažovateľka začala s výkonom záložného práva, keď k tomu uviedol, že to je bez právneho významu. Krajský súd sa nevysporiadal s tým, že v kontexte ostatných skutkových okolností je takéto konanie žalobcov nelogické a účelové. Bolo preukázané, že žalobcovia vedeli, že do katastra bola zavkladovaná záložná zmluva s výškou zabezpečenej pohľadávky 9 500 000 Sk. To vyplynulo z toho, že zmluva s týmto obsahom bola žalobkyni doručená po zavkladovaní v decembri 2007 a žalobkyňa vypovedala, že žalobca mal o tom vedomosť, keďže to medzi nimi vyvolalo nezhody a upokojoval ju, že to s konateľom dlžníka vyrieši. Podľa sťažovateľky toto konanie žalobcov treba dať do súvisu s výpoveďou konateľa dlžníka v trestnom konaní, že žalobca ho po zavkladovaní záložnej zmluvy nekontaktoval, že žalobcovi vyplácal províziu za poskytnutie zálohu a že ho žalobca kontaktoval, až keď mu prestal túto províziu vyplácať, približne v septembri 2009.

16. Sťažovateľka poukázala na to, že záver krajského súdu o neplatnosti záložnej zmluvy pre nedostatok písomnej formy, keďže žalobcovia podpísali inú ako do katastra zavkladovanú záložnú zmluvu, nemá oporu v dokazovaní. Hoci krajský súd dospel k záveru, že žalobcovia prejavili vôľu zabezpečiť záväzok do výšky 3 000 000 Sk, nezdôvodnil, prečo nie je záložná zmluva v tomto rozsahu platná. Sťažovateľka záver krajského súdu o neurčitom vymedzení zabezpečenej pohľadávky v záložnej zmluve označila za nesprávny. Podľa sťažovateľky je v zmluve dostatočne určito uvedené, že zabezpečenou pohľadávkou je úverová pohľadávka, ktorá vznikla z konkrétnej úverovej zmluvy medzi konkrétnymi zmluvnými stranami na splatenie úverového rámca 9 500 000 Sk. Takéto vymedzenie zodpovedá rozhodovacej praxi, podľa ktorej sa za dostatočne určité považuje i to, ak zo zmluvného ustanovenia možno zistiť, ako strany hodlali k hodnote pohľadávky dospieť a z akého vzťahu má pohľadávka vzniknúť.

Sumou 9 500 000 SK je určená hodnota pohľadávky, ktorá je zároveň najvyššou istinou pohľadávky. Záver krajského súdu o neplatnosti záložnej zmluvy je v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou, podľa ktorej treba uprednostniť výklad vedúci k platnosti právneho úkonu, ak prichádzajú do úvahy oba výklady. Podľa sťažovateľky sa záložná zmluva dá vyložiť spôsobom, ktorý zachováva jej platnosť. Ak by aj podľa záveru krajského súdu nebola záložnou zmluvou krytá pohľadávka z dodatku k úverovej zmluve, nemá to vplyv na platnosť zabezpečenia v rozsahu 9 500 000 Sk.

17. Sťažovateľka dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia odôvodnila tým, že rozhodnutie krajského súdu záviselo od vyriešenia, či je žaloba o neplatnosť záložnej zmluvy prípustná, pri riešení čoho sa odklonil od ustálenej dovolacej rozhodovacej praxe. Poukázala na rozhodnutia (4Cdo/89/2007 a 3Cdo/24/2017), podľa ktorých ak záložné právo vkladom do katastra vzniklo, tak platnosť záložnej zmluvy je k existencii záložného práva len otázkou predbežnou, keďže určenie neplatnosti zmluvy nemusí bez ďalšieho znamenať, že záložné právo nevzniklo, a preto na žalobe o neplatnosť záložnej zmluvy nie je naliehavý právny záujem. Sťažovateľka trvá na tom, že žaloba žalobcov je zbytočná, keďže mohli žalovať určenie neexistencie záložného práva.

18. Najvyšší súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol. Podľa najvyššieho súdu odôvodnenie rozsudku krajského súdu obsahuje výsledky dokazovania a poskytuje odpovede na podstatné skutkové zistenia. K tomu uviedol, že je viazaný krajským súdom zisteným skutkovým stavom. Najvyšší súd má možnosť posúdiť, či konanie nie je postihnuté závažnými deficitmi v dokazovaní (napr. porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov) a či súdmi prijaté závery nie sú prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Najvyšší súd takéto vady v procese dokazovania nezistil. Najvyšší súd k námietke o neprípustnom prihladení súdov na skutkové tvrdenia, o ktorých nebolo rozhodnuté ako o pripustení zmeny žaloby, uviedol, že v priebehu konania sa menil právny dôvod neplatnosti, no nie podstata žalobcami tvrdeného skutkového stavu. Najvyšší súd dodal, že sťažovateľka sa argumentáciou o zmätočnosti snaží spochybníť právne posúdenie krajského súdu, no to nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

19. Najvyšší súd k dovolaciemu dôvodu nesprávneho právneho posúdenia konštatoval, že krajský súd sa pri riešení otázky prípustnosti žaloby o neplatnosť záložnej zmluvy od dovolacej rozhodovacej praxe neodklonil, práve naopak, rešpektoval ju. Hoci podľa CSP nemožno žalovať určenie neplatnosti právneho úkonu, ak to nevyplýva z osobitného predpisu, tak táto úprava nebola účinná v čase podania žaloby, a preto bolo podľa najvyššieho súdu potrebné preukázať naliehavý právny záujem k žalobe podľa § 80 písm. c) OSP. Najvyšší súd konštatoval presvedčivé odôvodnenie záveru krajského súdu o naliehavom právnom záujmu. K poukazu na rozhodnutia (4Cdo/89/2007 a 3Cdo/24/2017) o jeho nedostatku uviedol, že vychádzali z odlišného skutkového stavu, keď určením neplatnosti právny vzťah medzi stranami nezanikol a vyvolalo to potrebu ďalšieho sporu. Tomu tak vo veci sťažovateľky nebolo.

III.

20. Sťažovateľka krajskému súdu vyčíta nesprávne zistený skutkový stav. Poukazuje na skutočnosti, z ktorých logického vyhodnotenia nemožno dospieť k inému záveru ako tomu, že nebolo preukázané, že žalobcovia podpísali zmluvu s výškou pohľadávky 3 000 000 Sk a pozmenenie tejto zmluvy. V žalobcami podpísanom návrhu na vklad je výška pohľadávky

9 500 000 Sk, pričom tento návrh je jednolistový, čo vylučuje možnosť manipulácie. Žalobcovia nezdôvodnili, prečo návrh na vklad s výškou pohľadávky 9 500 000 Sk podpísali napriek tomu, že v zmluve bola jej výška len 3 000 000 Sk, keď vypovedali, že si dokumenty prečítali. Žalobcovia žalobu podali až po troch rokoch od doručenia pozmenenej záložnej zmluvy. Na žiadnej strane rovnopisov zmluvy nie sú podpisy, čo vyvracia pravdivosť tvrdenia žalobcov, že každú stranu osobitne podpísali. Žalobca konateľovi dlžníka opakovane požičiaval peniaze, a to aj po tom, ako bola žalobcom doručená pozmenená záložná zmluva. Záver krajského súdu, že zabezpečená pohľadávka je v záložnej zmluve vymedzená neurčito, je svojvoľný, keďže je v nej jasne a zrozumiteľne uvedená najvyššia istina úverového rámca 9 500 000 Sk.

21. Sťažovateľka najvyššiemu súdu vyčíta nedostatočné a nesprávne vysporiadanie sa s dovolacími námietkami odôvodňujúcimi dovolací dôvod zmätočnosti (porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov, extrémny nesúlad krajským súdom zisteného skutkového stavu so skutočnosťami vyplnutými z dokazovania, neuvedenie z krajským súdom vykonaného dokazovania vyplnutých skutočností v odôvodnení rozsudku). Najvyšší súd uviedol len všeobecné frázy bez prepojenia na konkrétne dovolacie argumenty. Sťažovateľka považuje záver najvyššieho súdu, že krajský súd vyriešil otázku prípustnosti žaloby v súlade s dovolacou rozhodovacou praxou, za v rozpore s jeho vlastnou judikatúrou. Poukazuje na rozhodnutia (4Cdo/89/2007 a 3Cdo/24/2017), podľa ktorých žaloba o neplatnosť záložnej zmluvy nie je prípustná, ak možno žalovať neexistenciu záložného práva, keďže neplatnosť zmluvy je k neexistencii práva len otázkou predbežnou. Ak sa chcel dovolací senát odkloniť od tejto rozhodovacej praxe, mal vec postúpiť na rozhodnutie veľkému senátu. Tým sťažovateľka odôvodňuje porušenie práva na zákonného sudcu.

22. Sťažovateľka najvyššiemu súdu vyčíta, že sa k jej argumentácii o potrebe výkladu v prospech platnosti právneho úkonu nevyjadril. Keďže výklad právneho úkonu je právnym posúdením, bolo jej dovolanie prípustné. Poukazuje na to, že aj pri prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP sa od najvyššieho súdu očakáva, že sa pokúsi porozumieť dovolaciemu textu ako celku i vtedy, keď neboli dovolacie dôvody formulované dokonalo, no zrozumiteľne. Sťažovateľka porušenie práva na rovnosť účastníkov odôvodňuje tým, že žalobcovia menili predmet konania bez zmeny žaloby len vyjadreniami, čo jej znemožnilo efektívne sa brániť, keď nevedela, čo je predmetom konania.

23. Krajský súd považuje ústavnú sťažnosť za neopodstatnenú. Je toho názoru, že jeho právne závery nie sú zjavne svojvoľné, keďže doplnil dokazovanie o dôkazy navrhnuté sťažovateľkou, ktoré okresný súd nevykonal a rozhodnutie podrobne odôvodnil. Krajský súd zdôraznil, že sťažovateľka umožnila, že zmluvu žalobcovia nepodpísali na pobočke, že bola konateľovi dlžníka zaslaná mailom a nebola pevne spojená. Sťažovateľka nezamedzila podvodnému konaniu dlžníka a nevyvrátila tvrdenie žalobcov, že so zmluvou bolo manipulované a že nepodpísali zmluvu v znení zavkladovanom do katastra.

24. Najvyšší súd považuje ústavnú sťažnosť za neopodstatnenú. Sťažovateľka len opakuje právnu a skutkovú argumentáciu, na ktorú od všeobecných súdov dostala dostatočnú odpoveď. Najvyšší súd doplnil, že zohľadnil osobitosť sporu, na ktorý nazerá aj cez prizmu materiálnej spravodlivosti. Dospel tak k záveru, že rozsudky nižších súdov obstoja a nenašiel dôvod na ich zrušenie či zmenu.

25. Žalobkyňa sa k ústavnej sťažnosti napriek výzve nevyjadrila. Žalobca navrhuje ústavnej sťažnosti, ktorá je len pokusom o revíziu skutkových a právnych záverov, nevyhovieť. Sťažnostná argumentácia nie je ústavnoprávne relevantná, keďže nesúhlas s právnym záverom o neplatnosti

záložnej zmluvy nie je predmetom ústavnej ochrany. Sťažovateľka len polemizuje so skutkovými zisteniami a prezentuje iný právny názor, čo je v ústavnej sťažnosti neprípustné. Záver krajského súdu o neplatnosti záložnej zmluvy je výsledkom dôslednej analýzy, nie svojvôle. Súd sa oprel o dlhodobú rozhodovaciu prax, ktorá vyžaduje určitý opis zabezpečenej pohľadávky. Žalobca zdôrazňuje, že ak by zamestnanci sťažovateľky nekonali v rozpore s internými smernicami, dlžník by nemohol spáchať úverový podvod.

26. K týmto vyjadreniam sťažovateľka uviedla, že krajský súd namiesto toho, aby postupoval v súlade s preferenciou platnosti výkladu právneho úkonu, postupoval v rozpore s ňou, keď vyhľadával dôvody neplatnosti záložnej zmluvy.

IV.

27. Podstatou sťažostnej argumentácie proti uzneseniu najvyššieho súdu sú tri námietky. Prvou je námietka o nesprávnom závere o prípustnosti žaloby o určenie neplatnosti záložnej zmluvy. Druhou je námietka o nesprávnom a nedostatočnom závere o nedôvodnosti dovolacieho dôvodu zmätočnosti, ktorý sťažovateľka dôvodila extrémnym nesúlalom krajským súdom zisteného skutkového stavu so skutočnosťami vyplynutými z dokazovania, neuvedením z krajským súdom vykonaného dokazovania vyplynutých skutočností v odôvodnení rozsudku a porušením zásady voľného hodnotenia dôkazov extrémnymi omylmi v hodnotení dôkazov. Treťou je námietka o neposúdení prípustnosti dovolania pre nesprávne právne posúdenie z dôvodu, že krajský súd v rozpore s ustálenou dovolacou praxou neuprednostnil výklad zmluvy zachovávajúci jeho platnosť.

28. Z hľadiska ústavného posúdenia uznesenia o odmietnutí dovolania treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformne vymedzovať prípustnosť dovolania a vychádzať z toho, že v prvom rade je jeho vecou určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby táto interpretácia nebola svojvoľná, ale i formalistická a aby bola čo najustálenejšia (II. ÚS 65/2010).

29. Nedôvodná je sťažostná námietka o neprípustnosti žaloby o určenie neplatnosti záložnej zmluvy. Žaloba bola podaná za účinnosti § 80 písm. c) OSP, pri výklade ktorého bola rozhodovacia prax jednotná v tom, že žalobou o určenie, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem, je aj žaloba o určenie neplatnosti právneho úkonu. Preto treba súhlasiť so záverom krajského súdu aprobovaným najvyšším súdom, že zamietnutie žaloby len preto, že počas konania účinnosť nadobudnutý CSP v zásade žalobu o neplatnosť úkonu nepripúšťa, by bol príliš formalistický. To platí o to viac pri zohľadnení účelu nepriorizovania žaloby o neplatnosť úkonu, ktorým je žalovať priamo nárok z neplatnosti tak, aby neplatnosť a nárok z nej boli riešené v jednom konaní.

30. Žalobcovia neplatnosť záložnej zmluvy vyvodzovali z nezhody ich skutočnej vôle s prejavenu vôľou. Z tohto dôvodu by súd v oboch konaniach, či už o neplatnosť záložnej zmluvy, alebo neexistenciu záložného práva, riešil, či je záložná zmluva platná. Podstatné je však, že aj výsledok konania o neplatnosť záložnej zmluvy bol spôsobilý definitívne vyriešiť následok jej neplatnosti (výmaz záložného práva z katastra) a vzťah medzi stranami tak, že nebude len podkladom pre ich ďalší spor. To potvrdzujú aj rozhodnutia najvyššieho súdu (5Cdo/208/2010, 1VOBdo/2/2020), že na základe absolútne neplatnej záložnej zmluvy záložné právo nevzniklo, hoci bolo zavkladované do katastra. Inak by tomu bolo, keby žalobcovia zotrvali na zdôvodnení neplatnosti záložnej zmluvy

neexistenciou zabezpečenej pohľadávky. Neexistencia pohľadávky by bola spôsobilá viesť k výmazu záložného práva z katastra len v konaní o neexistenciu záložného práva, keďže nespôsobuje neplatnosť záložnej zmluvy.

31. K poukazu sťažovateľky na rozhodnutia (4Cdo/89/2007 a 3Cdo/24/2017) o neexistencii naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti záložnej zmluvy treba rovnako ako najvyšší súd uviesť, že vychádzali z odlišných skutočností (záložcovia neplatnosť záložnej zmluvy dôvodili vadami zmlúv o úvere, záložné právo bolo počas konania z katastra vymazané v dôsledku jeho výkonu, prebiehajúce konanie o neexistenciu záložného práva). K tomu treba doplniť, že podstatou oboch rozhodnutí, čo je na vec sťažovateľky aplikovateľné, no ňou pri výklade týchto rozhodnutí nezohľadnené, je, že určovacia žaloba je prípustná, ak ňou možno dosiahnuť konečnú úpravu vzťahov medzi stranami a ak je praktická.

32. Dôvodná je sťažnostná námietka o nesprávnom závere najvyššieho súdu o nedôvodnosti dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Najvyšší súd vo vzťahu k dovolacej námietke sťažovateľky o omyloch v hodnotení dôkazov správne konštatoval, že prieskum skutkových zistení dovolacím súdom spočíva len v kontrole postupu súdu pri procese zisťovania skutkového stavu, v rámci ktorej môže posúdiť, či konanie nie je postihnuté závažnými deficitmi v dokazovaní (porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov) a či závery súdov nižšej inštancie nie sú prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. No mylný je jeho bližšie nezdôvodnený záver, že takéto vady v procese dokazovania nezistil. Z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu nemožno zistiť, prečo sťažovateľkou v dovolaní vytknuté konkrétne omyly v hodnotení konkrétnych z dôkazov vyplývajúcich skutočností krajským súdom považoval za nedôvodné. Dovolacie argumenty sťažovateľky spochybňujúce správnosť hodnotenia dôkazov krajským súdom boli pre rozhodnutie významné, keďže právny záver krajského súdu o neplatnosti záložnej zmluvy pre absenciu vážnosti vôle žalobcov vychádzal zo súdmi zisteného skutkového stavu, že žalobcovia podpísali záložnú zmluvu s výškou pohľadávky 3 000 000 Sk. Preto sa od najvyššieho súdu vyžadovala konkrétna reakcia na tieto konkrétne dovolacie argumenty.

33. Nemožno súhlasiť s konštatáciou najvyššieho súdu vyjadrenou v súvislosti s posudzovaním dovolacej námietky o omyloch v hodnotení dôkazov, že z odôvodnení rozsudkov okresného a krajského súdu vyplýva, ktoré dôkazy vykonali, ako ich vyhodnotili a že súslednosť ich jednotlivých častí zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť a všeobecnú presvedčivosť. K tomu treba uviesť, že v súhrne odôvodnení rozsudkov okresného a krajského súdu je opis obsahu listín, výpovedí žalobcov a svedkov, vyjadrení strán a trestného rozsudku. Tento opis však bez ďalšieho nie je výsledkom hodnotenia dôkazov vo vzájomných súvislostiach. Krajský súd mal v odôvodnení uviesť, aké dôkazy vykonal, no najmä ako dôkazy vyhodnotil vo vzájomných súvislostiach. To platí o to viac, že vo vzťahu k rozsudku okresného súdu konštatoval danosť všetkých skutkových odvolacích dôvodov. Krajským súdom prijatý skutkový záver nie je výsledkom vyhodnotenia skutkových zistení vo vzájomných súvislostiach, ale je výsledkom prihliadnutia len na skutočnosti, ktoré tvrdili žalobcovia bez zohľadnenia skutočností, na ktoré poukazovala sťažovateľka. Skutkový záver krajského súdu vychádza aj z nesprávnych úvah o tom, čo ktorá strana sporu mala v nadväznosti na tvrdenia preukazovať. Štruktúra odôvodnenia krajského súdu nezodpovedá požiadavke, že najprv treba uviesť skutkový dej, ktorý z vykonaných dôkazov považoval za preukázaný, a tento treba právne posúdiť. Krajský súd najprv vec právne posudzoval a k týmto

právnym záverom následne priradil im zodpovedajúce skutkové zistenia bez ich akéhokoľvek skoršieho vyhodnotenia vo vzájomných súvislostiach.

34. Sťažovateľkou v dovolaní vytknuté omyly v hodnotení dôkazov (najmä neprihliadnutie na všetky z konania vyplynuté skutočnosti a ich nevyhodnotenie vo vzájomných súvislostiach), ktoré najvyšší súd mylne nepovažoval za vady v procese dokazovania, môžu mať vplyv na správnosť skutkového záveru krajského súdu o pozmenení záložnej zmluvy v časti výšky zabezpečenej pohľadávky vyvodeného len z toho, že žalobcovia záložnú zmluvu nepodpísali v banke a pán [REDAKOVANÉ] (spracovateľ úveru) ju zaslal konateľovi dlžníka mailom. Z toho krajský súd vyvodil, že zmluva nemohla byť zviazaná a konateľ dlžníka mohol strany zmluvy zameniť. K tomu treba uviesť, že podstatné bolo, či boli zmluvy zviazané, keď ich podpisovali žalobcovia, keďže, prirodzene, elektronická forma dokumentu vylučuje jeho zviazanie typické len pre listiny. Krajský súd prihliadol len na časť z výpovede jedného svedka (pána [REDAKOVANÉ]), no na ostatný obsah výpovedí svedkov neprihliadol. Pán [REDAKOVANÉ] vypovedal, že návrhy zmluvnej dokumentácie sa posielali klientom elektronicky na pripomienkovanie. Z výpovedí svedkov [REDAKOVANÉ] vyplynulo, že zviazané, prelepené a opečiatkované záložné zmluvy podpisujú za banku prví a až následne ich podpisujú záložcovia. Z výpovede konateľa dlžníka (súčasť odôvodnenia trestného rozsudku) vyplynulo, že žalobcom na podpis predložil už sťažovateľkou podpísané zmluvy.

35. K tomu treba uviesť, že len bežná predzmluvná prax, keď si zmluvné strany posielajú návrhy a protinávrhy zmluvy mailom, dostatočne neodôvodňuje záver, že konateľ dlžníka pozmenil záložnú zmluvu. A to ani v spojení s tým, že pri podpise zmluvy mimo pobočky je vyššia pravdepodobnosť novej zámeny strán. Záver krajského súdu o pozmenení záložnej zmluvy tak vychádza len z objektívne novej skutočnosti, že na akejkol'vek zmluve možno zameniť stranu, a nie z dôkazmi preukázaných skutočností. K tomu treba uviesť, že pre preukázanie tvrdených skutočností nestačí, aby sa niečo mohlo stať, ale dôkazy vo vzájomných súvislostiach musia rozumne odôvodniť záver, že sa tvrdené skutočnosti stali. Nebolo povinnosťou sťažovateľky tvrdenia žalobcov vyvracať, ale povinnosťou žalobcov bolo svoje tvrdenia preukázať. Ak tvrdenú skutočnosť nemožno objektívne preukázať, tak strana, ktorá túto skutočnosť vo svoj prospech tvrdí, znáša dôsledok jej nepreukázania.

36. Záver, ktorý krajský súd na základe vykonaného dokazovania prijal, sa javí ako rozporný s možným a logicky prípustným záverom vykonaného dokazovania. Z dôkazov a tvrdení žalobcov vyplynuté skutočnosti, na ktoré krajský súd prihliadol, ho viedli k prijatiu záveru, že žalobcovia podpísali záložnú zmluvu s výškou zabezpečenej pohľadávky 3 000 000 Sk, ktorú po ich podpise pán Timko pozmenil na 9 500 000 Sk. Teda, že skutočná vôľa žalobcov bola iná ako jej písomný prejav. Na strane druhej pravdivosť tvrdení žalobcov spochybňujú skutočnosti, ktoré vyšli v konaní najavo, na ktoré súdy pri ustálení skutkového stavu neprihliadli a ani sa s nimi nevysporiadali. Práve táto okolnosť je rozhodujúca pre posúdenie ústavnej udržateľnosti namietaných skutkových záverov krajského súdu. K tomu treba doplniť, že v trestnom rozsudku bola zmienka o neoprávnenom pozmenení záložnej zmluvy konateľom dlžníka len vo výroku, no bez bližšej charakteristiky tohto konania, či už vo výroku, alebo odôvodnení. Z čoho aj pri viazanosti týmto rozsudkom treba dospieť k záveru, že ďalšie skutočnosti museli byť predmetom dokazovania v namietanom konaní.

37. V spise sú štyri kópie rozdielnych rovnopisov zviazanej záložnej zmluvy (dve, ktoré predložila sťažovateľka, ktoré jej boli doručené po zavkladovaní katastrom, a dve predložené katastrom

na návrh sťažovateľky) a dve kópie rozdielnych rovnopisov návrhu na vklad záložného práva (jeden predložený sťažovateľkou s pečiatkou katastra o prijatí podania a jeden s kolkami predložený katastrom na návrh sťažovateľky). Rozdielnosť rovnopisov vyplýva z rozdielnosti podpisov žalobcov na listinách s tým, že na žiadnej strane zmluvy, s výnimkou poslednej, neboli podpisy žalobcov. Ak by bola záložná zmluva pozmenená v časti výšky zabezpečenej pohľadávky tak, ako to konštatoval krajský súd a tvrdili žalobcovia, tak na nepozmenených stranách by museli byť podpisy žalobcov. Tieto podpisy by museli byť na predposlednej strane zmluvy, ktorá predchádza poslednej strane s podpismi žalobcov, keďže sú na jednom liste papiera. Návrh na vklad záložného práva s výškou zabezpečenej pohľadávky 9 500 000 Sk je jednolistový, čo vylučuje manipuláciu s jeho obsahom po jeho podpísaní žalobcami. Žalobcovia ani len tvrdeniami neodôvodnili, prečo podpísali návrh na vklad s výškou zabezpečenej pohľadávky 9 500 000 Sk, keď v zmluve bola podľa nich iná výška. Predovšetkým však ani žalobcovia nepredložili zmluvu s výškou zabezpečenej pohľadávky 3 000 000 Sk, ktorú podľa ich tvrdení podpísali. Ani s takouto dôležitou okolnosťou sa krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nevyrovnal.

38. Napriek tomu, že súdy tvrdenie žalobcov o podpísaní záložnej zmluvy s výškou zabezpečenej pohľadávky 3 000 000 Sk implicitne považovali za dôkaz s najvyššou dôkaznou silou, ostatné vyjadrenia žalobcu pri vyhodnocovaní skutočností, ktoré vyšli najavo, prehliadli. K tomu možno doplniť, že za najdôveryhodnejšie možno vo všeobecnosti považovať prvotné vyjadrenia žalobcu, ktoré nemohli byť prispôsobované vývoju konania, a je prirodzené, že vtedy o veciach vypovedal tak, ako ich naozaj vnímal. Z prvého výsluchu žalobcu sú podstatné vyjadrenia, že s konateľom dlžníka sa poznal 15 rokov, totožnú nehnuteľnosť v prospech neho už predtým založil a že po požiadaní o založenie nehnuteľnosti v tejto veci sa na základe jeho iniciatívy dohodli, že ako protihodnotu konateľ dlžníka žalobcom vystaví zmenku krytú nehnuteľnosťami konateľa. Konateľ dlžníka žalobcom doniesol sťažovateľkou nepodpísanú zmluvu s výškou zabezpečenej pohľadávky 3 000 000 Sk, ktorú podpísali na každej strane. Keďže sa žalobcom zdalo zvláštne, že zmluvu podpisujú bez prítomnosti sťažovateľky, tak požiadali konateľa dlžníka, aby im pred podpisom zmluvy vystavil zmenku. K tomu treba uviesť, že v jednej výpovedi týkajúcej sa vystavenia zmenky žalobca uvádza odlišné tvrdenia, čo znižuje dôveryhodnosť jeho tvrdení. I tieto okolnosti neboli zohľadnené pri formulácii skutkových záverov krajského súdu, a to v súvislosti s ostatnými vykonanými dôkazmi.

39. Pri hodnotení dokazovania rovnako súdy nezohľadnili okolnosti súvisiace so zmenkou a pôžičkami žalobcu pre konateľa dlžníka do uzatvorenia záložnej zmluvy v celkovej sume 7 030 000 Sk. V dohode o vydaní a vyplnení blankozmenky bolo nezvyčajne uvedené, že konateľ dlžníka má nehnuteľnosti v hodnote 6 500 000 Sk. Zmenkovú sumu si do konca septembra 2008 dohodli na 6 600 000 Sk s tým, že ak do tohto dátumu nezanikne záložné právo, tak sa zmení na 8 800 000 Sk. Tieto okolnosti nevyklúčujú to, že by žalobcovia v prospech inej osoby chceli zabezpečiť pohľadávku do výšky 9 500 000 Sk, práve naopak, hodnota zmenky bola pri jej vystavení dvojnásobne a následne trojnásobne vyššia ako žalobcami tvrdená výška zabezpečenej pohľadávky. Viac ako dvojnásobne bola vyššia aj celková suma pôžičiek žalobcu pre pána [REDACTED].

40. Žalobkyňa vypovedala, že žalobca vedel, že jej bola z katastra po vklade doručená záložná zmluva s výškou zabezpečenej pohľadávky 9 500 000 Sk. Žalobcom tak od tohto momentu muselo byť zrejmé, že zavkladovaná bola iná ako nimi podpísaná zmluva. Po roku od doručenia zavkladovanej záložnej zmluvy žalobca požičal konateľovi dlžníka, ktorý ho mal oklamať,

300 000 Sk. A až po troch rokoch od zistenia, že boli oklamaní, podali žalobu. Konanie žalobcov je tak vo vzťahu len k ich tvrdeniu o podpísaní inej ako zavkladovanej zmluvy nelogické. Na túto skutočnosť krajský súd správne reagoval, že vznesenie námietok proti záložnej zmluve žalobcami po viac ako troch rokoch je bez právneho významu, no bez významu už nie je pri ustálení skutkového deja. Pri vyhodnocovaní skutočností vo vzájomných súvislostiach, ktoré v konaní vyšli najavo, neboli vyhodnotené aj vyjadrenia žalobcu (výpovede v trestnom konaní, ktorých zápisnice predložil do spisu), ktoré bezprostredne nadväzovali na začatie výkonu záložného práva. Z nich je významná skutočnosť, ktorú žalobca pociťoval ako podvod zo strany konateľa dlžníka a sťažovateľky. Nebola to zámena strany v záložnej zmluve, ale to, že žalobcovia zistili, že totožný majetok, o ktorom si mysleli, že sa z neho uspokojia oni, bol ako zabezpečenie poskytnutý aj sťažovateľke. Teda, že prídu o svoju nehnuteľnosť a majetok, ktorý im konateľ dlžníka deklaroval v dohode o vyplnení blankozmenky, je priamo exekvateľný v prospech sťažovateľky na základe notárskej zápisnice.

41. Krajský súd správne skúmal skutočnú vôľu žalobcov ako náležitosť platnosti právneho úkonu (vážnosť vôle). No právne posúdenie neplatnosti záložnej zmluvy podľa § 37 ods. 1 OZ z dôvodu nedostatku vážnosti vôle žalobcov zabezpečiť pohľadávku 9 500 000 Sk vychádza len zo skutkového záveru krajského súdu, že žalobcovia podpísali záložnú zmluvu s výškou pohľadávky 3 000 000 Sk, a nie 9 500 000 Sk, na správnosť ktorého tak bude mať nevyhnutne vplyv výsledok opätovného prieskumu dôvodnosti dovolacieho dôvodu o omyloch v hodnotení dôkazov najvyšším súdom, keďže záver najvyššieho súdu o neexistencii závažných deficitov v procese dokazovania je mylný. Najvyšší súd sa tak musí najprv vysporiadať s v dovolaní vytýkanými omylmi v hodnotení dôkazov, aby mohol posúdiť, či je správny právny záver krajského súdu, že pre nedostatok vážnosti vôle žalobcov je záložná zmluva neplatná. K tomu možno doplniť, že krajský súd záver o neplatnosti zmluvy pre nedostatok vážnosti vôle nesprávne odôvodnil aj § 35 ods. 2 OZ, ktorý určuje výkladové pravidlá pre odstraňovanie pochybností o obsahu úkonu z hľadiska určitosti a zrozumiteľnosti prejavu vôle, nie pravidlá pre zisťovanie skutočnej vôle.

42. Dôvodná je sťažostná námietka o nevyjadrení sa najvyššieho súdu k dovolacej argumentácii, ktorou sťažovateľka namietala nesprávnosť právneho záveru krajského súdu o neplatnosti záložnej zmluvy pre neurčitosť a nezrozumiteľnosť vymedzenia zabezpečenej pohľadávky v záložnej zmluve, čo krajský súd posúdil ako obchádzanie zákona. Najvyšší súd túto dovolaciu argumentáciu sťažovateľky prehliadol, a preto neposudzoval, či odôvodňovala prípustnosť dovolania podľa § 421 ods.1 CSP. Treba súhlasiť so sťažovateľkou, že tento dovolací dôvod neformulovala dokonalo, no z textu dovolania bol zrejmý. No na druhej strane prispel k tomu aj krajský súd, keď neplatnosť záložnej zmluvy konštatoval z dvoch vzájomne sa vylučujúcich dôvodov. Prv krajským súdom konštatovaná neplatnosť zmluvy pre nedostatok vážnosti vôle vylučuje neplatnosť zmluvy pre obchádzanie zákona, keďže obchádzať zákon môže len slobodný, vážny, zrozumiteľný a určitý právny úkon.

43. Pre právny záver krajského súdu o neplatnosti záložnej zmluvy pre neurčitosť prejavu vôle nie je podstatný skutkový záver, v akom znení žalobcovia zmluvu podpísali, keďže je výsledkom výkladu zmluvných dojednaní. Krajský súd ho tak môže zopakovať aj pri skutkovom závere o nepozmenení záložnej zmluvy v časti vymedzenia zabezpečenej pohľadávky. Preto, ak najvyšší súd po opätovnom dovolacom prieskume omylov v hodnotení dôkazov konštatuje existenciu týchto omylov a z tohto dôvodu vráti vec na ďalšie konanie krajskému súdu, treba, aby súčasne preskúmal

správnosť právneho záveru krajského súdu o neurčitom vymedzení zabezpečenej pohľadávky. Pritom bude musieť rešpektovať judikatúru ústavného súdu, podľa ktorej nie je ústavne súladný výklad všeobecných súdov vedúci k neplatnosti zmluvy pred výkladom nezakladajúcim jej neplatnosť, keďže úlohou súdov je poskytnúť stranám súdnu ochranu, a nie vyhľadávať dôvody neurčitosti zmluvy (I. ÚS 242/07, I. ÚS 243/07, IV ÚS 340/2012, I. ÚS 640/2014). A obdobne podľa najvyššieho súdu zmluvné dojednania treba vykladať skôr tak, aby úkon platil (6MCdo/21/2011). Ak je v zmluve obsiahnutá dohoda tak jednoznačná, že jej znenie nepripúšťa rôzny výklad, nie je dôvod, aby súd vykonal dokazovanie na výklad prejavu vôle konajúcich osôb, aj keď sa toho jedna zo strán domáha (4Obo/66/2002). Ak vznikne pochybnosť o obsahu právneho úkonu z hľadiska jeho určitosti a zrozumiteľnosti, treba sa výkladom právneho úkonu pokúsiť odstrániť tieto nejasnosti (4Cdo/9/2008, 3Cdo/81/2011).

44. Krajský súd neplatnosť záložnej zmluvy pre neurčitosť vymedzenia zabezpečenej pohľadávky posúdil ako obchádzanie zákona podľa § 39 OZ a odôvodnil to tým, že zabezpečená pohľadávka (i) nebola špecifikovaná tým, že úverový rámec 9 500 000 Sk pozostával z kontokorentu a termínovaného úveru, o čom žalobcovia nevedeli, a (ii) bola určená úverovým rámcom 9 500 000 Sk v znení neskorších dodatkov, čím bolo možné navyšovať dohodnutú výšku bez vedomia žalobcov. Z týchto dôvodov vymedzenie zabezpečenej pohľadávky v záložnej zmluve nepovažoval za nezameniteľné a určité. Preto obchádza § 151b ods. 2 a 3 OZ určujúci náležitosti vymedzenia zabezpečenej pohľadávky. K tomu treba uviesť, že krajský súd nedostatky v určitosti a nezameniteľnosti vymedzenia zabezpečenej pohľadávky nesprávne posúdil ako obchádzanie zákona. Neurčitosť a nezrozumiteľnosť podstatnej náležitosti právneho úkonu spôsobujú neplatnosť podľa § 37 OZ. K tomu treba doplniť, že záveru súdu o neurčitosti úkonu musí predchádzať jeho výklad použitím výkladových pravidiel v § 35 ods. 2 OZ a zásady v prospech platnosti právneho úkonu. Z odôvodnenia krajského súdu nevyplýva, že by sa týmto postupom snažil odstrániť ním vnímané nejasnosti vymedzenia zabezpečenej pohľadávky.

45. Uznesením najvyššieho súdu pre zjavne mylný záver o nedôvodnosti dovolacieho dôvodu zmätočnosti (porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov) a neposúdenie prípustnosti dovolania pre nesprávne právne posúdenie záveru krajského súdu o neplatnosti záložnej zmluvy z dôvodu neurčitosti vymedzenia zabezpečenej pohľadávky bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu (spravodlivé súdne konanie). Preto bolo v tejto časti ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vyhovené s tým, že uznesenie najvyššieho súdu sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie. Najvyšší súd sa bude musieť opätovne vysporiadať s dovolacou argumentáciou sťažovateľky o omyloch v hodnotení dôkazov krajským súdom a posúdiť správnosť právneho záveru krajského súdu o neurčitosti vymedzenia zabezpečenej pohľadávky v záložnej zmluve.

46. V rozsahu proti uzneseniu najvyššieho súdu nebol dôvod vyhovieť ústavnej sťažnosti v časti namietaného porušenia práv vlastníť majetok, na zákonného sudcu a rovnosť účastníkov. Je tomu tak preto, že najvyšší súd v dôsledku neposúdenia prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP vo vzťahu k neplatnosti záložnej zmluvy nesformuloval žiadne konkrétne právne závery, o prípustnosti žaloby o neplatnosť záložnej zmluvy rozhodol v súlade s ustálenou dovolacou praxou, čo vylučuje povinnosť predložiť vec veľkému senátu, a sťažovateľka navrhovala dôkazy a vyjadrovala sa ku všetkým tvrdeniam žalobcov, čo vylučuje znemožnenie efektívnej obrany v konaní.

47. V rozsahu proti rozsudku krajského súdu je ústavná sťažnosť podľa § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) neprípustná, a preto bola v tomto rozsahu podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde odmietnutá. Zrušením uznesenia najvyššieho súdu pre nesprávny záver o neexistencii extrémnych omylov v hodnotení dôkazov krajským súdom sa vytvára priestor, v ktorom najvyšší súd môže poskytnúť ochranu základným právam sťažovateľky, ktoré mohli byť porušené skutkovým omylom v rozsudku krajského súdu. Preto prostriedok nápravy základných práv sťažovateľky priznaný jej zákonom (dovolanie) ešte nemožno považovať za vyčerpaný, keďže najvyšší súd o ňom po vrátení veci ešte len bude rozhodovať.

48. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľky odôvodňuje, aby jej najvyšší súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde nahradil trovy konania, ktoré jej vznikli zastúpením advokátom. Ich výška bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), čo za dva úkony právnej služby v roku 2025 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti 2 x 371 eur) s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 14,84 eur) zvýšené o daň z pridanej hodnoty, pretože advokát sťažovateľky je platiteľom dane z pridanej hodnoty, predstavuje 949,17 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. marca 2026

Robert Šorl
predseda senátu